

บทที่ 2

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยพายัพ เพื่อจะนำไปปรับปรุงการจัดการด้านวิชาการให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น จึงได้ศึกษาเอกสาร และการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ประกอบด้วยสาระดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
2. แนวคิดพื้นฐานการประกันคุณภาพการศึกษา
3. นโยบายในการประกันคุณภาพการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย
4. กระบวนการและระบบของการประกันคุณภาพการศึกษา
5. หลักการและแนวปฏิบัติในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา
6. บทบาทของผู้บริหารต่อการประกันคุณภาพการศึกษา
7. โครงสร้างระบบประกันคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยพายัพ
8. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ (2542) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติใด ๆ ที่ทำให้มั่นใจว่าผลผลิตของการศึกษามีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์ และบรรลุตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา 4 ประการคือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเด็นสำคัญก็คือ ทำอย่างไรให้นานาประเทศยอมรับในคุณภาพการศึกษาของไทยเพราะแนวโน้มการแข่งขันเชิงคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษามีมากขึ้น การสัมมนาครั้งนี้ยังได้กล่าวถึงนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ มาตรการในการดำเนินการ

ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาระบบควบคุมคุณภาพ และการเตรียมพร้อมการตรวจสอบและประเมินผลจากทบวงมหาวิทยาลัย

อุทุมพร จามรมาน (2540) กล่าวถึงการประกันคุณภาพการศึกษากับการจัดอันดับมหาวิทยาลัย ประเด็นเด่นก็คือคุณภาพของอาจารย์ งบประมาณของมหาวิทยาลัย และประเมินค่าของตัวบ่งชี้มหาวิทยาลัยที่น่าสนใจมากคือ กิตติศัพท์เชิงวิชาการ 25% ทรัพยากรด้านอาจารย์ 20% การคณักศึกษาไว้วางใจสำเร็จการศึกษา 20% ความเข้มงวดในการคัดเลือกนักศึกษา 15% ทรัพยากรด้านการเงิน 10% ศิษย์เก่าบริจาคเงิน 5% จากบทความนี้แสดงให้เห็นชัดเจนว่าคุณภาพของการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดอันดับมหาวิทยาลัย

ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา วันชัย ศิริชนะ (2539) กล่าวว่าเป็นการพัฒนาคนเข้าสู่อาชีพระดับสูงเพื่อรองรับความเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม จำเป็นต้องให้ผู้สำเร็จการศึกษา ระดับอุดมศึกษา มีความรู้ความสามารถสนองความต้องการของสังคมโดยสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การประกันคุณภาพการศึกษา จึงต้องเกิดขึ้นด้วยเหตุผลสำคัญ ได้แก่

1. ประเทศไทยยังไม่เคยมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน เท่าที่ผ่านมา มีตัวบ่งชี้ความไม่แน่ใจในคุณภาพของบัณฑิต
2. ระดับคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาแตกต่างกันมากเกินไป อาจนำความเสียหายมาสู่สังคมอย่างน่าวิตก
3. มีการแข่งขันการจัดมหาวิทยาลัยและหรือเปิดสอนเทียบเท่ามากขึ้นทั้งจากในประเทศ และจากต่างประเทศ
4. แนวโน้มความต้องการผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพระดับนี้มากขึ้นในเรื่องการปฏิรูปและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ส่วน ฉันทนา จันทรรจง (2540) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นเกิดขึ้นเพราะ

1. ความก้าวหน้าในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ของนานาประเทศ บัณฑิตของญี่ปุ่นจะต้องมีความรู้ความสามารถทันสมัย

2. ความต้องการของตลาดโดยเฉพาะภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม

3. ปริมาณนักศึกษาเข้าเรียนมากขึ้น ดังนั้นการปฏิรูประบบ และการประกันคุณภาพเพื่อให้สอดคล้องกับความสัมพันธ์ของบัณฑิตผู้เป็นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

4. นโยบายของประเทศที่จะทำให้เกิดความต้องการการศึกษาตลอดชีวิต ผู้บริหารมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องหาวิธีทางการเสนอเนื้อหาสาระวิชาที่เป็นพื้นฐานต่อการศึกษาตลอดชีวิต ได้แก่ การวิจัยพื้นฐาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตลอดชีวิต

จุดที่ควรพิจารณา คือ รัฐบาลพยายามสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนา และเพื่อความคงอยู่ของคนรุ่นใหม่ในโลกดั่งที่ประจักษ์กันดีในทุกวันนี้ว่า ชาวญี่ปุ่นมีกิจการของตนเอง กระจัดกระจายอยู่ทั่วโลก ในเรื่องเหตุผลของการให้สถาบันอุดมศึกษามีการประกันคุณภาพการศึกษา เกษม วัฒนชัย (2540) กล่าวว่าที่สำคัญ คือ การสร้างการยอมรับจากต่างประเทศและในประเทศ ให้มากขึ้น และต้องศึกษาวิจัยเพื่อให้มีการสนององค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นเนื้อหาสาระสำคัญต่อการศึกษา และที่สำคัญคือ ต้องการให้บัณฑิตมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสาขาต่าง ๆ การเรียนวิชาชีฟด้วยการเป็นภาคปฏิบัติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เหตุผลของประเทศมาเลเซียที่น่าพิจารณาก็คือ ต้องการผลิตครูที่มีคุณภาพสูงเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในระดับ ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

ส่วน เกษม วัฒนชัย (2541) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรม หรือการปฏิบัติ หากได้ดำเนินการตามระบบและแผนที่ได้กำหนดไว้ จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า จะได้บัณฑิตที่มีคุณภาพตามลักษณะที่ประสงค์ สามารถทราบประสิทธิผลของการประกันคุณภาพได้หลัง การประเมินผลการดำเนินการของระบบการผลิตบัณฑิต และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของบัณฑิตอย่างต่อเนื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาแบ่งเป็น 2 กรณี คือ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็น กิจกรรมการควบคุม คุณภาพในสถาบันที่จะทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย มั่นใจว่าการผลิตบัณฑิตจะมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ ส่วนการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกเป็น การดำเนินการ ระบบควบคุมคุณภาพภายนอก การตรวจสอบ และการประเมินผลทั้งระบบ ทำให้ สังคมและผู้ใช้นับถือเชื่อมั่นว่าสถาบันสามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ในการประกันคุณภาพการศึกษานั้น

วันชัย คิริชนะ (2540) เสนอว่าองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนมี

7 องค์ประกอบ ได้แก่

1. หลักสูตร กำหนดทิศทางและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
2. คณาจารย์ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และแนวคิดที่ถูกต้องให้กับนักศึกษา
3. ห้องสมุด เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ และสร้างเสริมลักษณะนิสัยการค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษา
4. สื่อการศึกษาเป็นเครื่องมือช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
5. อุปกรณ์การศึกษาเป็นสิ่งที่ส่งเสริมทักษะความเข้าใจและประสบการณ์ในการเรียนรู้ ทำให้การเรียนภาคทฤษฎีดียิ่งขึ้น
6. การวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นเครื่องมือใช้ประเมินประสิทธิภาพการรับรู้ของนักศึกษาและสะท้อนให้เห็นคุณภาพการสอน จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก
7. การวิจัยและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เป็นปัจจัยทำให้คุณภาพทั้งของอาจารย์และนักศึกษาดีขึ้น

การดำเนินการให้คุณภาพการศึกษาดี จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญ ๆ ได้แก่

1. การประกาศนโยบาย และแนวทางการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบภายใน การประเมินผลการดำเนินการต่าง ๆ ที่ชัดเจน
2. กำหนดวิธีและแผนการรับนักศึกษาที่ดี
3. การมีคู่มือการปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติงาน พร้อมแบบฟอร์มรายงานการปฏิบัติงาน
4. มีการจัดหน่วยงานกำกับดูแลให้ทุกกิจกรรมปฏิบัติตามระบบควบคุมคุณภาพที่ได้จัดขึ้นอย่างเคร่งครัด
5. มีความพร้อมให้หน่วยงานภายนอกตรวจสอบโดยเฉพาะทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษา

ในการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย ควรใช้ดัชนีที่สำคัญของการจัดการศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านมาตรฐานการศึกษา และคณะกรรมการควบคุมคุณภาพการศึกษา ดังนี้

บ่งชี้ที่สำคัญ ๆ ดังที่ วันชัย ศิริชนะ (2540) กล่าวว่าได้แก่ หลักสูตร คณาจารย์ ห้องสมุด สื่อการศึกษา อุปกรณ์การศึกษา การวัดและการประเมินผลการศึกษาที่มีคำอธิบายดัชนีบ่งชี้ที่สนใจ ดังนี้

ส่วน ฅรงค์ เทียนสง (2540) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นเนื้อหาสาระวิชาที่สถาบันการศึกษา ประสงค์ให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้ เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปปฏิบัติได้อย่าง เหมาะสมถูกต้องตามความต้องการของสังคมหรือประเทศ ซึ่งกำหนดนโยบาย โดยสำนักงาน ฅณกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และทบวงมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะปัจจุบัน เป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและ การสื่อสารคมนาคมอย่างมาก การบรรจุเรื่องคอมพิวเตอร์ไว้ในหลักสูตรการจัดการสอนภาษา

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (อ้างใน อุดม หนูทอง, 2540) ที่ว่าหน้าที่ของครูมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นหน้าที่ปลูกฝังความรู้สึกรักคิดและจิตใจ เยาวชนมีบทบาท ในการสร้างสรรค์อนาคตอนาคตของบ้านเมือง ช่วยให้ผู้คนค้นพบวิธีดำเนินชีวิตไปสู่ความเจริญ และความสุตามอัตภาพ เพื่อให้ผู้เป็นครูมีคุณสมบัติดังกล่าว สถาบันการศึกษาจึงต้องมีมาตรการ และเกณฑ์ในการสรรหาอาจารย์ที่ดี ได้แก่ ตรวจสอบคุณสมบัติทางการศึกษาว่าตรงกับวิชาที่กำหนดให้ สอน หรือไม่ ระดับคะแนนจากการศึกษาบุคลิกภาพ ประวัติการทำงาน และผลงานทางวิชาการ ในขณะที่ อรรถพร พงษ์วาท และฅณะ (2540) ได้กล่าวว่าอาจารย์ผู้สอนนั้นต้องมีความสามารถ ที่จะทำหน้าที่จัดการเสนอแนะได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการสอนหรือแนะนำอย่าง ยอดเยี่ยม หมายความว่าอาจารย์ผู้สอนต้องมีแผนการสอนที่ดียอดเยี่ยมจึงจะสามารถทำให้นักศึกษา กระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่อาจารย์และหลักสูตรกำหนดไว้มากที่สุด ดัชนีชี้วัดที่ สามารถบอกได้ว่า อาจารย์ผู้สอนนั้นมีความสามารถในการสอนยอดเยี่ยม ได้แก่ ประเด็นต่อไปนี้

1. แจ้งวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระของวิชาชัดเจนที่สุด
2. แจ้งวิธีการวัดผลที่แน่นอน (สัดส่วนการแบ่งคะแนน การสอน/การบ้าน) ละเอียดที่สุด
3. เปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยในชั้นเรียนหรือเปิดโอกาสให้นักศึกษาพบนอกชั้นเรียน
4. มีวิธีการสอนที่กระตุ้นให้นักศึกษาคิดและวิเคราะห์ปัญหาได้ด้วยตนเองมากที่สุด

มากพอ

5. ชี้แนะให้นักศึกษาเข้าใจความสัมพันธ์ของวิชาที่เรียนกับวิชาอื่น และ/หรือกับการนำไปใช้งานทำอย่างสม่ำเสมอ

6. แนะนำตำรา/หนังสือ/แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมมากที่สุด
7. การสอนทำให้นักศึกษาเข้าใจบทเรียนมากที่สุด
8. สอนเนื้อหาครบตามเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการสอนครบบริบูรณ์
9. เข้าสอนครบตามเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการสอน
10. อาจารย์เข้าสอนและเลิกสอนตรงเวลา
11. ให้การบ้าน และ/หรือส่งงานนักศึกษาเหมาะสมที่สุด
12. ตรวจการบ้าน หรืองานที่มอบหมายหรือให้คำชี้แจงและวิจารณ์หรือให้คำแนะนำทุกครั้ง
13. ข้อสอบ และ/หรือเนื้อหาในการวัดผลเหมาะสมที่สุด
14. น้ำเสียงท่วงท่าการพูด การแต่งกายและบุคลิกภาพดีที่สุด
15. โดยส่วนรวมนักศึกษาได้ความรู้จากวิชานี้เพิ่มขึ้นมากที่สุด
16. โดยส่วนรวมนักศึกษาคิดว่า การสอนของอาจารย์ท่านนี้ดีเยี่ยม

ประเด็นที่อาจารย์ผู้สอนไม่ว่าจะสอนระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก ตระหนักดีก็คือ แผนการสอน (ที่ดี) เป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นแนวทางซึ่งอาจารย์กำหนดเนื้อหาสาระตามหลักสูตรว่าแต่ละสัปดาห์จะสอนอะไร จะสอนอย่างไร นักศึกษาจะได้เกิดการเรียนรู้สูงสุด แผนการสอนยังช่วยให้นักศึกษาได้เตรียมตัวเรียนในแต่ละสัปดาห์ได้ถูกต้อง ทำให้พอมีความรู้เป็นพื้นฐานเพื่อการมีส่วนร่วมในการเรียน ตามที่อาจารย์กำหนดสื่อการสอนและโสตทัศนูปกรณ์เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ที่น่าสนใจ อาจารย์ผู้สอนสามารถที่จะเพิ่มเติมเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ หรือนักเรียนเรื่องที่ดี ๆ ได้ก็เพิ่มเติมให้นักศึกษา อาจารย์บางคนคิดว่า แผนการสอนการสัปดาห์ทางวิชาการของผู้สอนเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้อาจารย์มหาวิทยาลัย ควรมีความสามารถในการทำการศึกษาวิจัยค้นคว้าหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ มีบทความทางวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในสารวิชาการ แต่งตำรา/เรียบเรียงตำรา และได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์

สำหรับห้องสมุด เป็นที่น่าสังเกตว่าตำราหนังสือวารสารสิ่งพิมพ์ภาษาไทย สำหรับการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษายังมีน้อย และถ้าเป็นระดับปริญญาโท และปริญญาเอกเกือบไม่มีหนังสือภาษาไทยเลย ส่วนมากเป็นตำราแบบเรียนภาษาอังกฤษ และผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ยอมรับว่าตำราที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษเป็นตำราที่ดี ดังนั้นคุณภาพของตำราและหนังสืออ่านประกอบที่อาจารย์ผู้สอนกำหนดให้ใช้จึงต้องเป็นข้อมูลเป็นสาระที่ได้รับการตรวจสอบแล้วว่าถูกต้องทันสมัย เนื้อหาครบถ้วนตรงตามหลักสูตร ฅรงค์ เทียนสง (2540) กล่าวว่าตำราหนังสือดังกล่าว รวมทั้งการบริการสืบค้นข้อมูลทาง Internet ต้องมีบริการไว้ในห้องสมุดเพื่อให้นักศึกษาสามารถค้นคว้าได้สะดวกรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวคิดของ วันชัย ศิริชนะ (2540) ที่ว่า ถ้าความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาดี ก็จะทำให้นักศึกษาได้ศึกษาข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างดี และมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ จำนวนนักศึกษาที่ไปศึกษาค้นคว้าวิชาการต่าง ๆ ในห้องสมุดยังมีน้อย เป็นเพราะระบบการศึกษาของไทย ไม่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แต่นิยมให้นักศึกษาฟังการบรรยายจากอาจารย์เป็นส่วนมากเพราะความไม่เข้าใจกระบวนการของการเรียนรู้ของผู้สอนจำนวนหนึ่ง จึงทำให้นักศึกษาเบื่อหน่ายต่อการเรียนและรับรู้ได้เพียงเล็กน้อย การลงทุนสร้างหอสมุดโดยทั่ว ๆ ไป จึงไม่คุ้มค่า ตรงกันข้ามกับหอสมุดของมหาวิทยาลัยในประเทศที่พัฒนาแล้วบางประเทศ เช่น ในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ในเรื่องของสื่อการสอน และโสตทัศนูปกรณ์ เป็นที่ทราบกันดีว่าการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยเฉพาะจากครูซึ่งควรมีบทบาทเป็นผู้เสนอแนะ เป็นผู้จัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาสามารถรับรู้จากการเรียนการสอนสูงสุดได้นั้น อุไรพรรณ เจนวณิชยานนท์ (2540) กล่าวว่า ครูควรมีสื่อการสอนที่เหมาะสมกับแต่ละกิจกรรมการเรียนการสอนเพราะสื่อการสอนจะช่วยให้การถ่ายทอดความรู้ เจตนาอารมณ์ สิ่งที่มีหวังจากอาจารย์ไปยังนักศึกษาได้ดียิ่งขึ้น สื่อการสอนอาจเป็นของจริง สิ่งจำลอง เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีโปรแกรมเหมาะสม รูปถ่าย แผนภูมิ ลูกโลก หนังสือ สิ่งพิมพ์ บทความ กรณียศึกษา สถาบันการศึกษาควรมีโสตทัศนูปกรณ์ที่มีคุณภาพให้อาจารย์นำมาใช้อย่างพอเพียง กล่าวได้ว่าผู้สอนจำเป็นต้องมีการเตรียมการใช้สื่อการสอน และโสตทัศนูปกรณ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระวิชาชีพซึ่งผู้สอนกำหนดไว้ในแผนการสอน เพื่อช่วยให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการได้แนวทางหนึ่ง โดยแท้จริงแล้ว ความเป็นเลิศทางวิชาการก็ต้องอาศัยปัจจัยอีกหลายอย่าง

อาจารย์ผู้สอนที่มีแผนการสอนที่สมบูรณ์จะทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ และรับรู้สูง อันเกิดจากการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ผู้สอนเองก็สบายใจสนุกกับการสอนทำให้มหาวิทยาลัยได้ทำหน้าที่ตามที่ได้รับผิดชอบอย่างสมบูรณ์

ส่วนในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนของนักศึกษา ณรงค์ เทียนสง (2540) ได้กล่าวว่า เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก อาจารย์ผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการออกข้อสอบได้อย่างถูกต้อง เช่น ข้อสอบครอบคลุมเนื้อหาสาระเพียงพอหรือไม่ข้อสอบต้องเป็นการวิเคราะห์ปัญหาด้วยการใช้หลักการและทฤษฎีขนาดใดหรือข้อสอบเป็นการถามความจำ ซึ่งควรมีสัดส่วนเท่าใด ข้อสอบอาจเป็นการสร้าง Model เป็นปรนัยหรืออัตนัย ช่วงเวลาในการวัดผลการศึกษาก็เป็นอย่างไร จึงจะเหมาะสม อาจารย์ส่วนมากนิยมสอบกลางภาคและปลายภาค บางกลุ่มสอบเฉพาะปลายภาค บางกลุ่มไม่มีการสอบเลย บางกลุ่มมีการทดสอบและเก็บคะแนนระหว่างสอนบ่อยมากก็มี ทั้งนี้คงจะต้องพิจารณาถึงลักษณะของวิชาด้วย จะอย่างไรก็ตาม ผู้สอนน่าจะมีการทดสอบเพื่อให้นักศึกษาได้ทราบถึงความสามารถของตนได้ตั้งแต่ระยะแรก ๆ ของการเรียน ทำให้อาจารย์และนักศึกษาได้มีเวลาพอที่จะช่วยกันแก้ไขถ้าพบว่านักศึกษาทำข้อสอบไม่ได้ อีกประเด็นหนึ่ง การเรียนโดยไม่มีการสอบก็สามารถทำได้ ถ้าหากผู้สอนมีวิธีการที่แยบยลในการเก็บคะแนนนักศึกษา ทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน สำหรับชั้นเรียนขนาดใหญ่ คงจะไม่ค่อยเหมาะสมนักในเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนของนักศึกษาด้วยวิธีนี้ มหาวิทยาลัยจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องคุณภาพของข้อสอบ กำหนดเวลาในการสอบด้วยการให้หัวหน้าภาควิชา คณบดี หรือกรรมการวิชาการได้ตรวจสอบก่อนนำไปใช้ การจัดท่าคลังข้อสอบเป็นเรื่องที่มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีขึ้น การประเมินผลการสอนที่ดี ควรประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนประเมินตนเอง นักศึกษาเป็นผู้ประเมิน และประเมินโดยผู้บริหารของมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2541) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา ปรัชญา กระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินการ และการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถาบันไว้ดังนี้

ความจำเป็นที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา มีดังนี้คือ

1. เพื่อให้คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ และบัณฑิตไม่มีความแตกต่างกันมากนัก
2. ให้มีการแข่งขันในเชิงคุณภาพของการศึกษา
3. ให้การพัฒนางานและความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาให้กว้างขวางและเป็นสากลเป็นที่ยอมรับ

ของนานาชาติ

4. สร้างความมั่นใจให้กับสังคมได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาจะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพได้

ส่วนปรัชญาของการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการประกันคุณภาพการศึกษาของฝ่ายวิชาการมุ่งเพื่อรักษาและเพิ่มคุณภาพวิชาการของมหาวิทยาลัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยดำเนินการดูแล กำกับ ควบคุมปัจจัยและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา รวมทั้งให้มีการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างชัดเจน ตรวจสอบได้เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนาคุณภาพของตนเอง

นโยบายส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในหน่วยงานสังกัดสำนักงานฝ่ายวิชาการโดยให้มีกลไกหรือเครื่องมือในการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งนี้แต่ละหน่วยงานจัดให้มีระบบการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานขึ้นเป็นการภายในตามความเหมาะสม รวมทั้งเอื้อต่อการตรวจสอบจากภายนอกด้วยวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้มีระบบและกลไกควบคุมคุณภาพในการทำงานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
2. เพื่อให้มีระบบตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษาโดยหน่วยงานเอง และโดยฝ่ายวิชาการ
3. เพื่อเป็นการควบคุมให้การผลิตบัณฑิตมีคุณภาพสอดคล้องกับปณิธานภารกิจของมหาวิทยาลัย
4. เพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

สำหรับกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) และการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment)

ในขณะที่ยังขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพ มีดังนี้คือ การดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถาบัน การดำเนินการประกันคุณภาพภายนอกสถาบัน และการดำเนินการขึ้นรับรองคุณภาพ

ส่วนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถาบัน มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้
ตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของ
การประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดแผนงานการประกันคุณภาพ เลือกกระบวนที่ใช้ในการประกันคุณภาพ
จัดทำรายงานการศึกษาตนเอง (Self Study Report) จัดทำคู่มือการประเมิน วางระบบ
การประเมินดำเนินการเรียนการสอนตามคู่มือที่วางไว้ และตรวจสอบติดตามภายใน

แนวคิดพื้นฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยถือว่าเป็นกฎกติกาทางการศึกษา
ของประชาคมโลกในปัจจุบันที่คำนึงถึงการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพที่พึงสามารถวัดได้ ดังจะพบว่า
มีการจัดอันดับคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ของโลกอยู่เสมอ ทบวงมหาวิทยาลัย
ได้เล็งเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาตามประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่อง นโยบาย
และแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2539 โดยมุ่งเร่งส่งเสริม
ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการควบคุมและประเมินการจัดการศึกษาในสถาบันของตนอย่างมีคุณภาพ
ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ ได้ตอบสนองนโยบายและแนวปฏิบัติในการจัดการประกันคุณภาพ
การศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย อีกทั้งยังตระหนักถึงความสำคัญของการจัดระบบการประกันคุณภาพ
การศึกษาว่าจะเป็นวิถีทางนำไปสู่การควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการจัดการศึกษาอย่างมีระบบ
และสามารถวัดได้ และยังทำให้มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

อุทุมพร จามรมาน (2542, หน้า 1) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษามีหลายแนวคิดบางแนวคิดก็เน้นที่ปัจจัยนำเข้า (Input) บางแนวคิดก็เน้นที่กระบวนการ (Process) และบางแนวคิดก็เน้นที่ผลลัพธ์ (Output) และผลกระทบ (Impact) ซึ่ง ทบวงมหาวิทยาลัยเน้นที่กระบวนการทำงานตามพันธกิจ 4 ประการ คือ กระบวนการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ กระบวนการวิจัยและผลิตงานวิจัยที่มีคุณภาพ กระบวนการบริการทางวิชาการแก่สังคม เพื่อผลงานที่มีคุณภาพ กระบวนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อผลงานที่มีคุณภาพ และกระบวนการเพื่อให้เกิดคุณภาพตามพันธกิจดังกล่าว ต้องอาศัยกระบวนการที่สำคัญอีก 3 ประการ คือ กระบวนการบริหารจัดการที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระบวนการดำเนินงานงบประมาณ รายได้ และรายจ่าย ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และกระบวนการประกันคุณภาพภายในและภายนอก

นอกจากนี้ อุทุมพร จามรมาน (2542, หน้า 2-6) ยังได้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพให้ได้ผลซึ่งมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างความเข้าใจในความหมายของการประกันคุณภาพและวิธีการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพ ทุกคนต้องมีความเข้าใจในความหมายของการประกันคุณภาพว่า หมายถึงอะไร ครอบคลุมอะไร จะดำเนินงานอย่างไร และจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรกับทุกคน และเพื่ออะไร ซึ่งงานสร้างความเข้าใจนี้เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสูงสุดที่จะต้องพยายามทำให้เกิดผลก่อนให้ได้ มิฉะนั้นงานประกันคุณภาพจะเกิดขึ้นได้ช้ามาก

2. การสร้างระบบและกลไกในการดำเนินงาน เมื่อทุกคนเข้าใจและยอมรับเรื่องประกันคุณภาพแล้ว ต่อจากนั้นจะต้องสร้างระบบการประกันคุณภาพว่าจะประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง และจะเชื่อมโยงซึ่งกันและกันอย่างไร เพื่อให้ระบบดังกล่าวเกิดการดำเนินงาน ดังนั้นจะต้องหากกลไกที่เหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละงานของตมมารองรับ เพื่อให้ระบบดังกล่าวเคลื่อนไปข้างหน้าให้ได้ระบบที่ใช้กันส่วนมาก ได้แก่

- 2.1 ระบบ Input Process Output และ Impact

- 2.2 ระบบ Context Input Process Output Outcome

- 2.3 ระบบ ISO (The International Organization for Standardization)

2.4 ระบบ TQM (Total Quality Management)

2.5 ระบบที่คณะวิชา/มหาวิทยาลัยพัฒนาเอง

ส่วนกลไกที่นิยมใช้กันมากอยู่ในรูปคณะกรรมการ ดำเนินงานด้านประกันคุณภาพ (Quality Assurance Committee) โดยมีเจ้าหน้าที่ (Quality Assurance Office) ประจำเพื่อทำงานด้านนี้โดยตรง คณะกรรมการดังกล่าวมักมอบให้คณบดี รองคณบดีเป็นประธาน หัวหน้าภาควิชา และผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการ และเจ้าหน้าที่ประกันคุณภาพเป็นเลขานุการ นอกจากนี้ยังมี สำนักงาน ธุรการ อนุรักษ์ อุปกรณ์ ตลอดจนกฎระเบียบต่าง ๆ

3. การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและคุณลักษณะอย่างเป็นระบบ ส่วนใหญ่คณะวิชามีข้อมูลของทุกคนทุกภาควิชา และระดับคณะอยู่แล้ว แต่อยู่กระจัดกระจายไม่เป็นระบบ เรียกใช้ได้ยาก ซึ่งถ้าจัดทำเป็นฐานข้อมูลอย่างมีระบบ จะทำให้บริหารงานได้สะดวกรวดเร็ว

4. การพัฒนาดัชนีชี้ผลการประกันคุณภาพ คณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพ (Quality Assurance Committee) ควรเป็นผู้กำหนดดัชนีชี้ผลการประกันคุณภาพระดับคณะตามองค์ประกอบ 9 ข้อ ที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด ดัชนีดังกล่าว อาจเป็นดัชนีเชิงปริมาณหรือคุณลักษณะก็ได้ แต่ที่สำคัญคือ ต้องตอบคำถาม ให้ได้ว่า ดัชนีนั้น ๆ ชี้อะไร (เช่น คุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความสอดคล้อง ความทันสมัย ความยืดหยุ่น ความคงเส้นคงวา ความเป็นผู้นำ ความโปร่งใส ความร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ฯลฯ)

ดัชนีที่ชี้ผลการประกันคุณภาพไม่ควรมีจำนวนมาก แต่ควรมีจำนวนเพียงพอที่จะชี้ได้อย่างชัดเจน ในกรณีของการประกันคุณภาพภายใน ดัชนีเหล่านี้ชี้กระบวนการปฏิบัติงาน แต่ในกรณีของการประกันคุณภาพภายนอก ดัชนีชี้ระบบ กลไก และประสิทธิผล

5. การกำหนดเกณฑ์ตัดสิน

ในช่วง พ.ศ. 2543-2545 ซึ่งจะมีการตรวจสอบผลการประกันคุณภาพระยะที่ 1 โดยคณะกรรมการตรวจสอบโดยภายนอกนั้น ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดเกณฑ์ตัดสิน 2 ระดับ คือ รับรอง กับ ไม่รับรอง

เกณฑ์ที่กำหนดโดยคณะวิชานั้น อาจทำได้หลายแบบ เช่น

5.1 เป็นเกณฑ์ที่รวมจำนวนดัชนีทั้งหลายเข้าด้วยกัน เช่น องค์กรประกอบที่ 1 ปรัชญา ทัศนคติ วัตถุประสงค์ และแผนงาน มีดัชนี 3 ตัว ในกรณีที่ตั้งเกณฑ์ว่า "รับรอง" หมายถึงคณะวิชา ดำเนินการตามดัชนีทั้ง 3 ตัว และมีหลักฐานครบถ้วน ส่วนเกณฑ์ "ไม่รับรอง" หมายถึงคณะวิชา ไม่ได้ดำเนินการอะไรเลย หรือขาดหลักฐาน

5.2 เป็นเกณฑ์ที่เลือกดัชนีบางตัวมาใช้ เช่น องค์กรประกอบที่ 7 การบริหารจัดการ เลือกดัชนี 1 ตัว คือ Output

$$\frac{\text{Output}}{\text{Input}} \times 100$$
 แล้วกำหนดค่าตัดสิน เช่น

ถ้า
$$\frac{\text{Output}}{\text{Input}} \times 100$$
 มีค่ามากกว่า 95% หมายถึง "การรับรอง" ถ้าต่ำกว่านี้ หมายถึง "ไม่รับรอง"

5.3 เป็นเกณฑ์ที่เขียนบรรยายตามระดับคุณภาพที่กำหนด เช่น องค์กรประกอบที่ปรัชญา ทัศนคติ วัตถุประสงค์ และแผนงาน มีความชัดเจน และสอดคล้องกัน อีกทั้งคนส่วนใหญ่ในคณะวิชาทราบ แล้ว ซึ่งถ้ามีหลักฐานชี้ชัดก็จะได้รับการตัดสินว่า "รับรอง" ถ้ามีเช่นนั้นก็จะได้รับการตัดสินว่า "ไม่รับรอง"

ในช่วงการตรวจสอบโดยภายนอกครั้งแรก ในช่วง พ.ศ.2543-2545 นั้น จะเป็นการตรวจสอบ (Audit) ซึ่งหมายถึง การเช็คว่าทำหรือไม่ได้ทำ มีหรือไม่มีส่วน ช่วง 2548-2550 จะเป็นการประเมิน (Assessment) คุณภาพ ซึ่งอาจจะมี 2 ระดับเช่นกัน คือ ผ่าน กับ ไม่ผ่าน ดังนั้น ผลการตรวจสอบว่า รับรองหรือไม่รับรองจึงมีความหมายว่า รับรองว่าคณะวิชาได้ดำเนินงาน และมีหลักฐานการดำเนินงานจริง ไม่รับรอง เพราะขาดหลักฐานแสดงการดำเนินงาน

6. การดำเนินการตรวจสอบภายในด้วยตนเอง เมื่อรวบรวมข้อมูลรายบุคคล รายภาควิชา/หน่วย/ศูนย์ และระดับคณะได้แล้ว ทำการตรวจสอบตามดัชนีที่กำหนดขึ้น และพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์ เกณฑ์ตรวจสอบผลการประกันคุณภาพของคณะวิชาอาจมีมากกว่า 2 ระดับก็ได้ เช่น มี 3 ระดับ ได้แก่ รับรองระดับสูง รับรองและไม่รับรอง เพื่อให้เห็นจุดเด่น/จุดด้อยอย่างชัดเจน เพื่อการแก้ไข ปรับปรุง เสริมแต่งให้มีคุณภาพมากขึ้น

การตรวจสอบภายในคณะอาจทำทุก ๆ ภาคการศึกษา ทุก ๆ ปีการศึกษาก็ได้ แต่เมื่อตรวจสอบแล้ว คณะวิชาจะต้องมีการให้ข้อมูลย้อนกลับสู่บุคคล ภาควิชา/ศูนย์/หน่วย และระดับคณะ เพื่อให้เห็นจุดอ่อน/จุดแข็ง และทำการแก้ไข ปรับปรุง เสริม โดยวางมาตรฐานการควบคุมกำกับดูแล คณะวิชาอาจกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำก่อนแล้วจึงเขยิบขึ้น หรือกำหนดเกณฑ์ตรงกลางก็ได้ แต่ควรมีการปรับเกณฑ์ให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยพยายามเทียบคุณภาพคณะวิชาที่สูงกว่าให้ได้ ในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพนั้น คณะวิชาควรจะทำรายงานสรุปสั้น ๆ (Self Study Report) ตามข้อมูล เช่น รายภาคการศึกษา รายปีการศึกษา เพื่อให้ทุกคนในคณะได้รับทราบระดับคุณภาพของคณะ ภาควิชา/ศูนย์/หน่วย และรายบุคคล ในกรณีรายบุคคลไม่ควรตีพิมพ์ชื่อบุคคลแต่อาจทำเป็นรหัสจะดีกว่า

สรุปแนวคิดพื้นฐานการประกันคุณภาพการศึกษาได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านนโยบายและแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการควบคุม ตรวจสอบ ประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ สามารถวัดได้ ยังทำให้มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต

นโยบายในการประกันคุณภาพการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย

วันชัย ศิริชนะ (2541) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพตามมาตรฐานสากลโดยทั่วไปเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนระดับสูงของประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว รวมทั้งเป็นการสนองต่อนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ที่มุ่งเน้นการพัฒนา คุณภาพการศึกษาและคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการด้านคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบและมีกลไกที่เหมาะสม ทบวงมหาวิทยาลัย (อังกะ โน บุษฎี ศรีทอง, 2539) จึงได้ประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้น เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2539 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ทบวงมหาวิทยาลัยจะพัฒนาให้มีระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษามาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา โดยเน้นหลักการของการให้สถาบันอุดมศึกษามีระบบการควบคุมคุณภาพทางวิชาการ และปรับปรุงการปฏิบัติการกิจทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของควมมีเสถียรภาพทางวิชาการ และอิสรภาพในการดำเนินงานที่ยังคงเอื้อต่อการตรวจสอบจากสังคมภายนอก อันนำมาซึ่งควมมีมาตรฐานทางการศึกษาในระดับที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ทั้งนี้โดยจะได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นเพื่อกำกับดูแล และบริหารงานด้านมาตรฐานการศึกษาตลอดจนการให้การรับรองมาตรฐานการศึกษา

2. ทบวงมหาวิทยาลัยจะส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นภายในสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีการสร้างกลไกการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาที่เป็นรูปธรรมขึ้น ทั้งนี้แต่ละสถาบันอาจจัดให้มีระบบการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการขึ้นเป็นการภายในได้ตามความเหมาะสม

3. ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดรูปแบบและวิธีการในการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ โดยแต่ละสถาบันอาจนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพการของแต่ละสถาบันได้ตามความจำเป็น

4. เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถาบัน ได้รับการยอมรับจากภายนอกโดยกว้างขวางและเป็นการแสดงถึงควมมีคุณภาพของการจัดการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยจะจัดให้มีกลไกของการตรวจสอบและประเมินผลระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่แต่ละสถาบันได้จัดให้มีขึ้นทั้งในระดับสถาบันและคณะวิชาแล้วให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาต่อไป

5. ทบวงมหาวิทยาลัยจะสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและสถาบันต่างๆ ในสังคม ในกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน สมาคมวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนควมร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่มีความสนใจร่วมกันในกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา

6. ทบวงมหาวิทยาลัยจะส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลข่าวสาร และผลจากกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันต่างๆ มาเผยแพร่ต่อสังคมภายนอกให้ได้รับทราบถึงมาตรฐานการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของประเทศ ตลอดจนเป็นข้อมูลสำหรับนักศึกษาและผู้ปกครองในการเลือกสถานศึกษา เป็นข้อมูลสำหรับการพิจารณาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ แก่สถาบันอุดมศึกษา เพื่อกระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษามีความตื่นตัวและพัฒนาคุณภาพโดยสม่ำเสมอ

สรุปนโยบายในการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นภายในหน่วยงานบริการทางวิชาการ ให้มีกลไกหรือเครื่องมือในการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งนี้แต่ละหน่วยงานต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานขึ้นเป็นการภายใน ตามความเหมาะสม รวมทั้งเอื้อต่อการตรวจสอบจากภายนอกด้วย

กระบวนการและระบบของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำหรับกระบวนการและระบบของการประกันคุณภาพการศึกษานั้น ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2541, หน้า 6) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. กระบวนการประกันคุณภาพ ประกอบด้วย

1.1 การควบคุมคุณภาพภายใน (Internal Quality Control) เป็นส่วนที่สถาบันอุดมศึกษา จะต้องจัดให้มีระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพภายในขององค์ประกอบต่างๆ ที่จะมีผลต่อคุณภาพของบัณฑิต และต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักการของการควบคุมคุณภาพที่เหมาะสม พร้อมทั้งการมีระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการภายในด้วย

1.2 การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) หมายถึง การตรวจสอบผลการดำเนินการของระบบและกลไกควบคุมคุณภาพภายในที่สถาบันอุดมศึกษาได้จัดให้มีขึ้น โดยจะเป็นการตรวจสอบเชิงระบบ มุ่งเน้นการพิจารณาว่าสถาบันได้มีระบบการควบคุมคุณภาพหรือไม่ ได้ใช้ระบบที่พัฒนาขึ้นเพียงใด และมีขั้นตอนการดำเนินการที่จะทำให้เชื่อถือได้หรือไม่ว่า การจัดการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้มุ่งเน้นการตรวจสอบในคณะวิชาเป็นหลัก

1.3 การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) หมายถึง กระบวนการประเมินผลการดำเนินการของคณะวิชาโดยภาพรวมว่า เมื่อได้มีการใช้ระบบการประกันคุณภาพหรือระบบควบคุมคุณภาพแล้วได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพมากน้อยเพียงใด

ทั้งนี้ การตรวจสอบและประเมินคุณภาพนี้จะกระทำอย่างเป็นระบบ โดยมีกฎเกณฑ์และแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน โดยสรุปกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment)

2. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอาจจำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือ การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก

2.1 การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กิจกรรมการควบคุมคุณภาพภายในสถาบันอุดมศึกษา โดยการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเอง เพื่อให้มีความมั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการตามภารกิจหลักอย่างมีคุณภาพ

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย

2.1.1 การควบคุมคุณภาพ

2.1.2 การตรวจสอบคุณภาพ

2.1.3 การประเมินคุณภาพ

2.2 การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การดำเนินการตามระบบควบคุมคุณภาพภายในพร้อมทั้งการตรวจสอบและการประเมินผลทั้งระบบ โดยหน่วยงานภายนอกเพื่อประกันว่าสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการภารกิจหลักได้อย่างมีคุณภาพ

กระบวนการประกันคุณภาพภายนอก ประกอบด้วย

2.2.1 การตรวจสอบคุณภาพที่ผ่านกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

2.2.2 การประเมินคุณภาพ

2.2.3 การให้การรับรอง

องค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก มีปรากฏในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

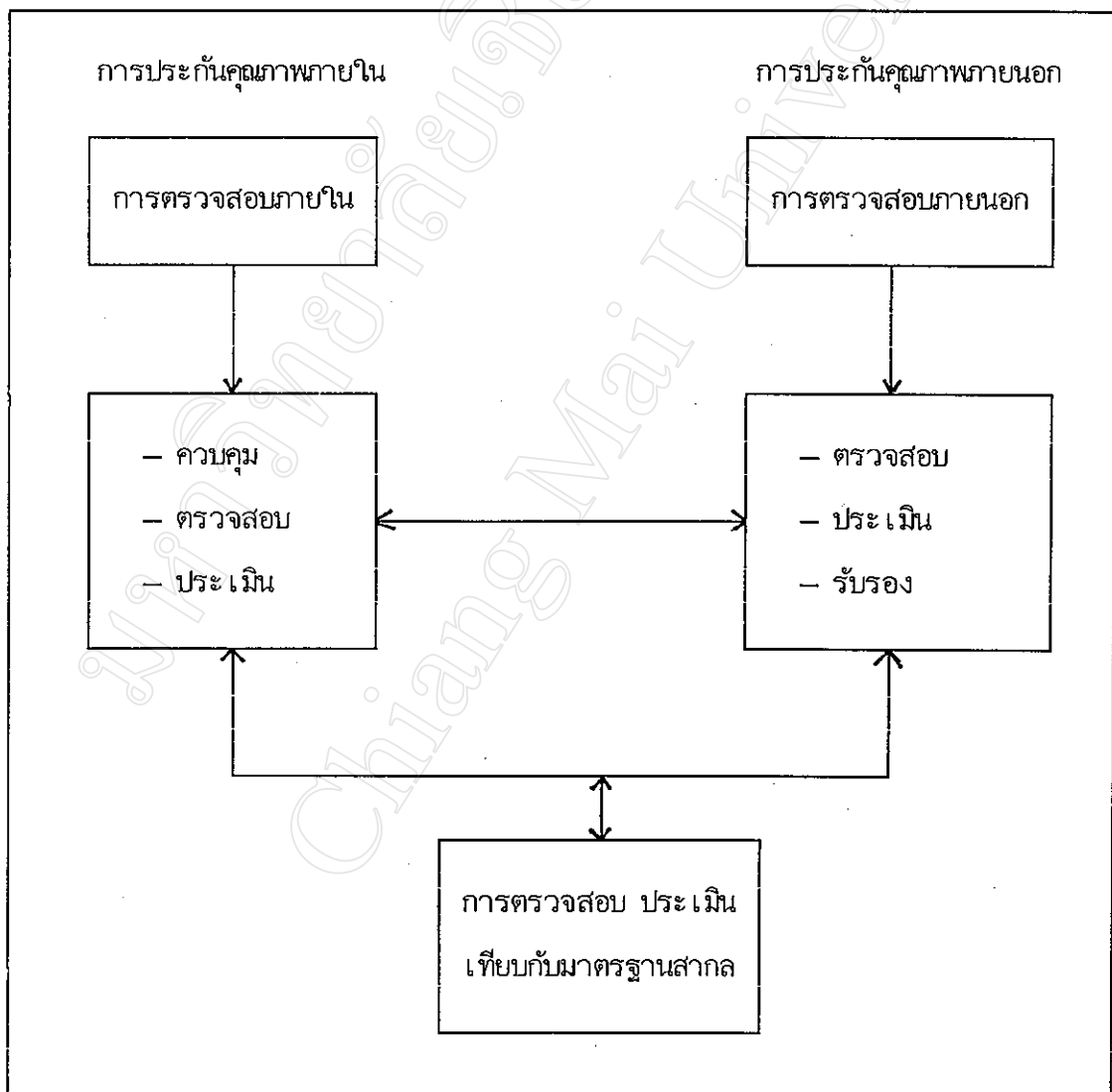
ตารางที่ 1 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การประกันคุณภาพภายใน	การประกันคุณภาพภายนอก
ผู้รับผิดชอบ : สถาบันอุดมศึกษา	ผู้รับผิดชอบ : ทบวงมหาวิทยาลัย
กระบวนการ . ควบคุมคุณภาพ	กระบวนการ . ตรวจสอบคุณภาพ
. ตรวจสอบคุณภาพ	. ประเมินคุณภาพ
. ประเมินคุณภาพ	. การให้การรับรอง

ที่มา: ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2541, หน้า 6)

ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายใน ภายนอก และมาตรฐานการศึกษาของไทย
และระดับสากลมีในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 ระบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษาของประเทศไทย

ที่มา: ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2541, หน้า 7)

3. ขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

1. ทบวงมหาวิทยาลัยแจ้งให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งทั้งภาครัฐและ เอกชนดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยมุ่งที่ระดับคณะ วิชา เป็นหลัก

2. สถาบันอุดมศึกษาสร้าง พัฒนา คัดแปลง หรือเลือกกระบวนการประกันคุณภาพที่เหมาะสม และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนิรนาของสถาบัน โดยเป็นระบบที่เชื่อถือได้ และอ้างอิง และแจ้งให้ทบวงมหาวิทยาลัยทราบพร้อม เสนอแผนดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

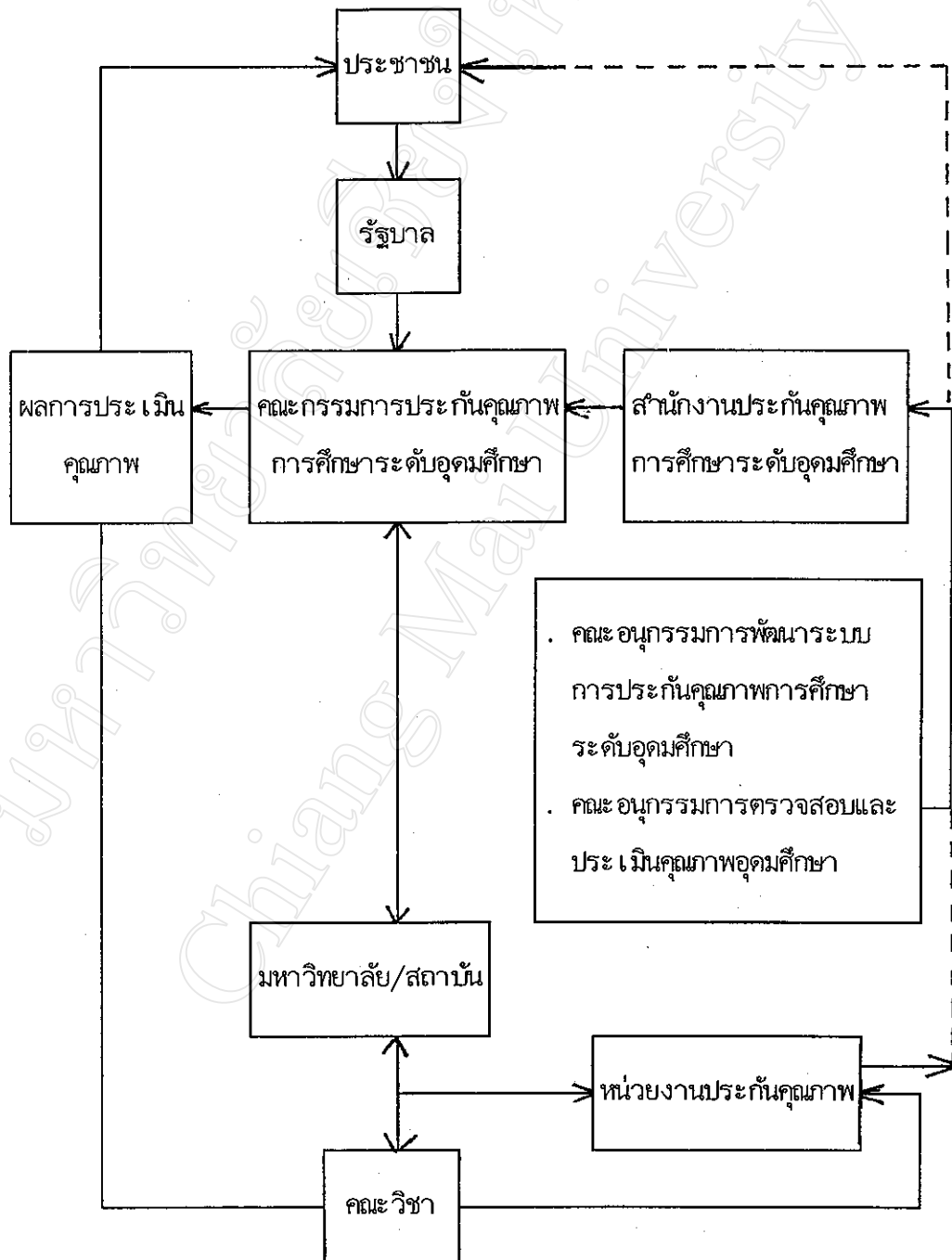
3. การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษา ควรครอบคลุมภาระงาน 4 ด้าน ของสถาบันอุดมศึกษา คือ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการทางวิชาการ แก่สังคม ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษาอาจเน้นภารกิจที่แตกต่างกันได้ และ คณะวิชา/มหาวิทยาลัย/สถาบัน ดำเนินการประกันคุณภาพทุกปี

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการประกันคุณภาพภายนอก ทบวงมหาวิทยาลัยดำเนินการ ดังนี้คือ จัดตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรับผิดชอบในการรับรอง มาตรฐานการอุดมศึกษาระดับชาติ จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ทำหน้าที่ เสนอแนะการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพต่อทบวงมหาวิทยาลัย จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและ ประเมินคุณภาพอุดมศึกษา เพื่อให้ทำหน้าที่ เยี่ยมชมตรวจสอบ ประเมินคุณภาพทุก 5 ปี และ เสนอรายงานต่อคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ทั้งนี้ทบวงมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ เป็นฝ่าย เลขานุการของคณะกรรมการประกันคุณภาพ การศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมทั้งเป็นหน่วยประสานงานการติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน และ ประสานงาน เพื่อสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาได้ อย่างเป็นรูปธรรม โดยทั้งนี้จะดำเนินการจัดตั้งสำนักงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการรับรองคุณภาพ ทบวงมหาวิทยาลัยจะแจ้งผลการประกันคุณภาพ คณะวิชาให้กับสถาบันอุดมศึกษาและสาธารณชนได้รับทราบต่อไป และทบวงมหาวิทยาลัยอาจจะ จัดสรรงบประมาณให้กับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้คณะ วิชาที่ผ่านการรับรองพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ สำหรับคณะ วิชาที่ไม่ผ่านการรับรองก็ให้พัฒนา ไปสู่ระดับคุณภาพที่ได้มาตรฐานต่อไป

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างระบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษาของประเทศไทย

ที่มา: ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2541, หน้า 10)

สรุปกระบวนการด้านการประกันคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยการควบคุมคุณภาพภายใน การตรวจสอบคุณภาพ การประเมินคุณภาพ โดยจะมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งจำแนก เป็น 2 ส่วนที่สำคัญคือ การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก และนำ ผลการตรวจสอบประเมินเพื่อเทียบกับมาตรฐานสากล

หลักการและแนวปฏิบัติในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

บุญชู ตีรทอง (2539) อธิบายการควบคุมคุณภาพขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านการเรียนการสอนและการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำมาซึ่งคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นสถาบันจึงควรจัดให้มีระบบการควบคุมคุณภาพของ การดำเนินการทั้งภายในสถาบันทั้งในระดับสถาบัน คณะหรือสาขาวิชา เพื่อเป็นการประกันว่า ผลผลิตของสถาบันจะได้คุณภาพ และมาตรฐานอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ควรจะเป็นของ การศึกษาในระดับปริญญาต่าง ๆ การควบคุมคุณภาพของการจัดการศึกษาภายในสถาบันเป็นส่วนหนึ่ง ของระบบการประกันคุณภาพ ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อความมีมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา การที่จะ ทำให้ระบบการควบคุมคุณภาพภายในเป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับในสังคมต่าง ๆ นั้นจะต้องมีระบบ การตรวจสอบและประเมินผลของระบบการควบคุมคุณภาพภายใน จากคณะอนุกรรมการมาตรฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัยและองค์กรภายนอก ที่เกี่ยวข้องควบคู่กันไปด้วย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายและหลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ใน ระดับอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัยสามารถดำเนินไปได้ จึงเห็นสมควรให้กำหนดแนวปฏิบัติ เบื้องต้นขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการในระยะแรกดังนี้

1. ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพ ขึ้นเป็นการเฉพาะ โดยมีหน้าที่พัฒนา บริหาร และติดตามการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถาบันโดยใกล้ชิด เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ จะ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในสถาบัน เพื่อให้กำกับและตรวจสอบการดำเนินการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพภายใต้กรอบนโยบายและ หลักการที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด

3. ในการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายใน ทางสถาบันอุดมศึกษาควรเน้นการให้มีระบบการควบคุมคุณภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตบัณฑิต ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อคุณภาพบัณฑิต และอาจครอบคลุมกิจกรรมการดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 การเผยแพร่หลักการ วัตถุประสงค์ และความสำคัญของการมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นภายในสถาบันให้กับบุคลากรภายในสถาบัน ได้รับทราบโดยชัดเจนซึ่งรวมถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

3.2 การพัฒนาระบบข้อมูลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนางานวิชาการต่อไป

3.3 จัดให้มีระบบการติดตาม ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการหลักสูตรโดยต่อเนื่อง ชัดเจน และรัดกุม เพื่อให้หลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพได้

3.4 จัดให้มีระบบการประเมินผลการเรียนการสอนโดยสม่ำเสมอ เพื่อนำผลที่ได้รับมาปรับปรุงรายวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3.5 มีการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรในสถาบันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนาเทคนิคการสอนและสื่อการสอน

3.6 มีระบบการติดตาม ตรวจสอบประเมินผลการใช้งานอาคารสถานที่ ห้องสมุด และทรัพยากรการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

3.7 จัดให้มีระบบการวัดผลการศึกษาและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนิสิตนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3.8 มีระบบการควบคุมและติดตามการใช้งบประมาณที่มีประสิทธิภาพ

3.9 ควรจัดให้มีกระบวนการติดตามผลบัณฑิตในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการเรียนการสอน

3.10 การมีนโยบายและระบบการส่งเสริมสนับสนุนและติดตามผลการวิจัยทั้งในระดับคณะและสถาบันตลอดจนการบริการทางวิชาการที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

3.11 การเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน อาทิผู้ที่ใช้บัณฑิตทั้งภาครัฐ และเอกชน สมาคมวิชาการ และวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้การจัดการศึกษา ได้เป็นไปอย่างทันสมัยและสอดคล้องกับ ความก้าวหน้าของวิชาชีพนั้น ๆ

3.12 มีกิจกรรมความร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูล และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกัน

3.13 การจัดทำรายงานเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของสถาบัน เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน ต่าง ๆ ให้ประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

ทั้งนี้ แต่ละสถาบันอาจเพิ่มเติมกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีความจำเป็น และจำเป็นมากกว่าที่ได้กล่าวมานี้ได้ตามความเหมาะสม รวมทั้งอาจจัดให้มีระบบการตรวจสอบและประเมินผล การดำเนินการขึ้นเป็นภายในได้ตามที่จะเห็นสมควร

4. เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานตามแนวปฏิบัติดังกล่าวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยกว้างขวาง ทบวงมหาวิทยาลัยจะได้จัดให้มีกลไกการ ติดตาม ตรวจสอบ ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ขึ้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

4.1 ให้มีคณะกรรมการมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อกำหนด นโยบาย หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในรายละเอียด คณะอนุกรรมการดังกล่าวจะประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในแต่ละสาขาวิชา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ

4.2 ให้สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานงานการติดตาม ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษาบังเกิดผลขึ้นเป็นรูปธรรม ทั้งนี้รวมถึงการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุง แนวปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตลอดจนการประสานงานเพื่อสนับสนุนให้ สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์

4.3 เมื่อคณะกรรมการมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษาร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ได้พัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นรูปธรรมขึ้น และมีการดำเนินการภายในแต่ละสถาบันแล้ว โดยประมาณการว่าใช้เวลาประมาณ 1 ปี หลังจากการประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติฉบับนี้ ทบวงมหาวิทยาลัยโดยคณะกรรมการมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา จะจัดให้มีการตรวจสอบและประเมินผลระบบ และกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละสถาบัน โดยคณะกรรมการฯ จะได้ให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาแก่สถาบันที่ได้พัฒนาและใช้ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จะดำเนินการตรวจสอบและให้การรับรองในระดับคณะวิชาก่อนในระยะแรก

4.4 การตรวจสอบและประเมินผลระบบการประกันคุณภาพของแต่ละสถาบันจะดำเนินการในรูปของคณะกรรมการตรวจสอบเยี่ยมและประเมินผลการดำเนินการ โดยคณะกรรมการฯ ดังกล่าวจะประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่จะทำการตรวจสอบ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทางสถาบันอุดมศึกษาเสนอ ผู้แทนสมาคมวิชาการหรือวิชาชีพ ผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย และประธานคณะกรรมการที่ทบวงมหาวิทยาลัยแต่งตั้ง โดยมีเจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ ทั้งนี้จะได้มีการประกาศกำหนดระยะเวลาและรายละเอียดของการตรวจสอบเยี่ยมต่อไป

4.5 คณะวิชาของสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว จะได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นทางการจากทบวงมหาวิทยาลัย สำหรับกรณีที่ไม่ผ่านการประเมินจะได้รับการพิจารณาให้ข้อเสนอแนะพร้อมทั้งร่วมกันแสวงหาแนวทางสนับสนุนเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป ทั้งนี้ผลการตรวจสอบและประเมินคุณภาพดังกล่าวจะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณประจำปีต่อไปตามความเหมาะสม

5. ภายหลังจากการออกประกาศฉบับนี้แล้ว ทบวงมหาวิทยาลัยโดยคณะกรรมการมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะได้จัดทำคู่มือการประกันคุณภาพ (Quality Assurance Manual) ที่ให้หลักการ แนวคิด วิธีการและตัวอย่างการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในส่วนของกลไกควบคุมคุณภาพภายใน ดังที่ปรากฏในข้อ 3.1-3.13 เพื่อ

เป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ในการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมของตนเองต่อไป

อนึ่ง กฎหมายกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาต้องมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกและให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรเอกราช ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษา รวมทั้งให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่ง อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีและ เสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้มาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าว ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐานเพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไข

จากเรื่องดังกล่าว พอสรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญที่จะนำมาซึ่งคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ควรจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ โดยการกำกับและการตรวจสอบการดำเนินการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพภายใต้กรอบนโยบายและหลักการที่สถาบันกำหนด

บทบาทของผู้บริหารต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

บรรจง จันทมาศ (2539) กล่าวว่า เมื่อผู้บริหารได้ตัดสินใจที่จะนำสถาบันเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร เพราะในการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพให้ประสบความสำเร็จได้ สิ่งสำคัญคือ

1. มีความยึดมั่นอย่างจริงจังจากผู้บริหารระดับสูงในการดำเนินการตามระบบ
2. มีความเข้าใจถึงความต้องการตามข้อกำหนดของมาตรฐาน
3. มีการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

4. มีการวางแผนอย่างดี

5. มีการตรวจติดตามผลและแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดและเป็นหัวใจสำคัญในการทำให้ได้รับรับรองมาตรฐานระบบคุณภาพก็คือ ต้องยึดมั่นอย่างจริงจังจากผู้บริหารระดับสูงในการดำเนินการตามระบบ นั่นคือ การบริหารงานจะต้องมี 3 จ. คือ จริงจัง จริงใจ และต้องจ่าย นอกจากนี้ฝ่ายบริหารขององค์กรต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับ

1. การกำหนดนโยบายคุณภาพขององค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายอื่น ๆ ภายในองค์กร การบริหารงานต้องใช้มาตรฐานที่จำเป็นทุกด้านที่จะต้องทำให้เกิดความมั่นใจว่านโยบายคุณภาพนั้นเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปเมื่อมีการนำไปใช้และคงไว้ตลอดไป

2. จัดโครงสร้างองค์กรเกี่ยวกับระบบการบริหารงานคุณภาพให้ชัดเจน พร้อมกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและการดำเนินการต่าง ๆ ในองค์กร

3. จัดหาทรัพยากรที่จำเป็นให้เพียงพอ เหมาะสมต่อการนำนโยบายคุณภาพไปปฏิบัติและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์คุณภาพ ทรัพยากรเหล่านี้รวมถึง

3.1 ทรัพยากรมนุษย์และทักษะ เฉพาะ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการออกแบบและพัฒนา

3.3 เครื่องมือทดสอบ และตรวจสอบ

3.4 การจัดการเครื่องมือ และชุดคำสั่งคอมพิวเตอร์

4. จัดให้มีการทบทวนระบบคุณภาพที่นำมาใช้ในช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ความมั่นใจว่าระบบที่ใช้ยังคงมีความเหมาะสมและมีประสิทธิผล การทบทวนนี้รวมถึงการประเมินผลของการตรวจติดตามคุณภาพภายในด้วย

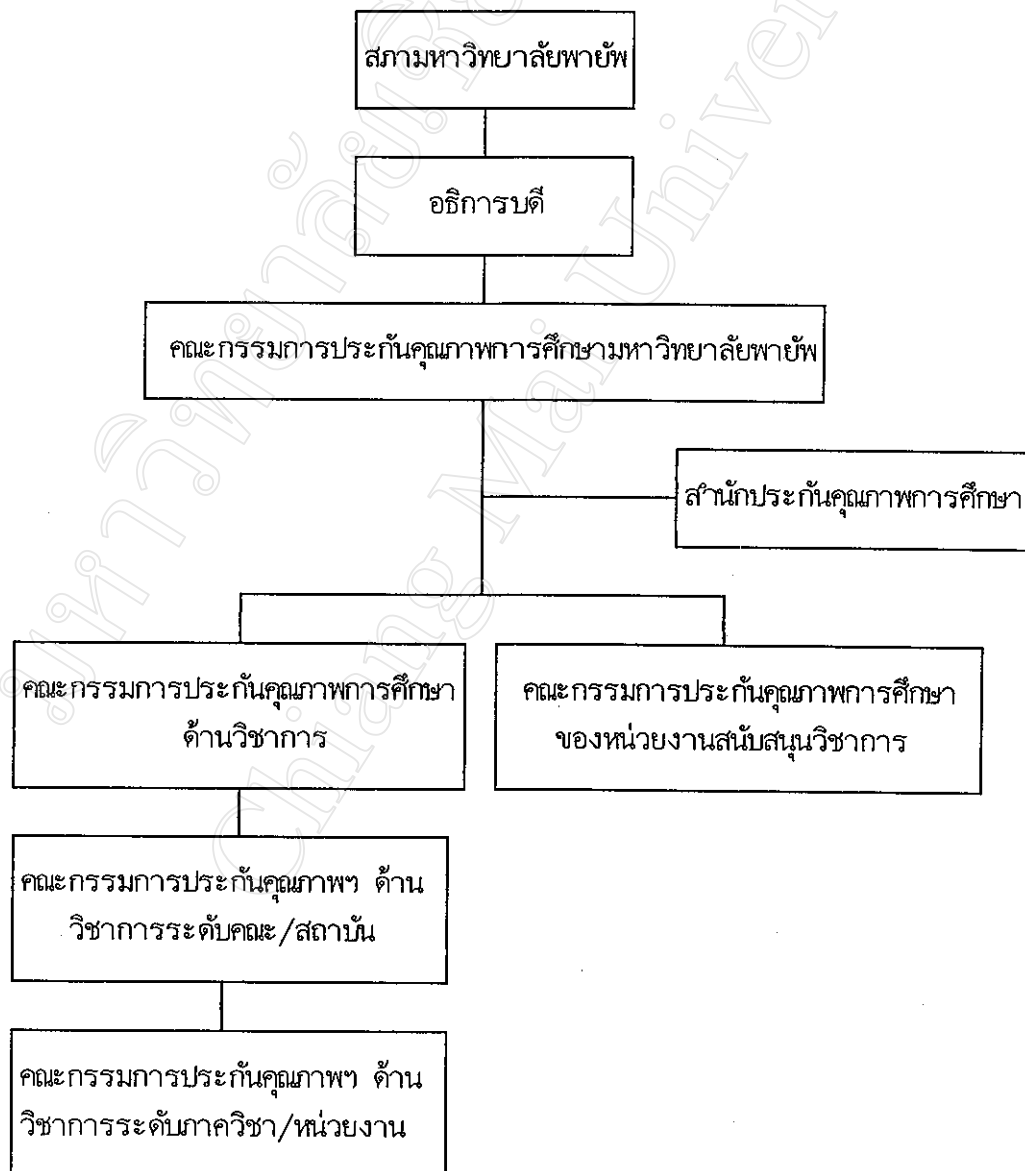
5. จัดตัวแทนฝ่ายบริหาร ซึ่งเมื่อแยกหน้าที่รับผิดชอบอื่นแล้วยังให้มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการที่จะดูแลว่าข้อกำหนดในมาตรฐานนั้นได้นำไปใช้และถือปฏิบัติอยู่อย่างสม่ำเสมอ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การบริหารคุณภาพคือแนวการจัดการที่มุ่งเน้นคุณภาพ การศึกษาของผู้ศึกษาเป็นสำคัญทั้งนี้ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญเปรียบเสมือนผู้บังคับทางเสื่อที่จะนำสถานศึกษาเข้าสู่ระบบมาตรฐานคุณภาพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 8 และนโยบายของรัฐบาลในการประกันคุณภาพทางการศึกษาซึ่งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างจริงจัง

โครงสร้างระบบประกันคุณภาพการศึกษาฝ่ายวิชาการของมหาวิทยาลัยพายัพ

สำนักประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ (2543) ตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับคณะ คณะกรรมการกลางฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการระดับ คณะวิชา/หน่วยงาน และคณะกรรมการระดับภาควิชา และจะให้มีการจัดตั้งสำนักงานประกันคุณภาพ การศึกษาทางวิชาการขึ้นเพื่อดูแลรับผิดชอบโดยตรง ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างระบบประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยพายัพ

ที่มา : สำนักประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ, (2543, หน้า 5)

สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยพายัพ โดยอธิการบดีแต่งตั้ง คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาทางวิชาการ ประกอบด้วย รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ คณบดีคณะต่าง ๆ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด ผู้อำนวยการสำนักทะเบียน และบริการการศึกษา ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา พร้อมทั้งกำหนดภาระหน้าที่ของ คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการ

1. กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินการ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของ หน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานฝ่ายวิชาการ
 2. กำหนดมาตรการควบคุม ตรวจสอบและติดตามผลการประกันคุณภาพการศึกษา
 3. ดูแลรับผิดชอบต่อสำนักงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการ
- หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานฝ่ายวิชาการและสำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา ด้านวิชาการ

ตามแผนดำเนินการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษา 2543 จะมีการ จัดตั้งสำนักงานประกันคุณภาพการศึกษาทางวิชาการ มีหัวหน้าสำนักประกันคุณภาพการศึกษาด้าน วิชาการเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ มีคุณวุฒิปริญญาตรีและปริญญาโทด้านบริหารการศึกษา

ภาระหน้าที่ของสำนักงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการ

1. กำหนดมาตรการควบคุม ตรวจสอบและติดตามผลการประกันคุณภาพการศึกษา
 2. ดำเนินการควบคุม ตรวจสอบและติดตามผลการประกันคุณภาพการศึกษา
 3. เผยแพร่งานประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดสำนักฝ่ายวิชาการ
 4. จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 5. ประสานงานคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ในสังกัดฝ่ายวิชาการ และหน่วยงานอื่น ๆ
- นอกสังกัดในงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ทั้งนี้คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับคณะวิชาและหน่วยงาน ซึ่งประกอบด้วย คณบดี หรือผู้อำนวยการสำนัก หัวหน้าภาควิชาต่าง ๆ และบุคลากรภายในคณะอื่น ๆ

โดยกำหนดภาระหน้าที่ของคณะกรรมการระดับคณะวิชาและหน่วยงานไว้ดังนี้

1. กำหนดแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในคณะ
2. จัดทำแผนงานรูปโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

3. กำหนดมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินติดตามผลการประกันคุณภาพการศึกษา

3.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบ คณะวิชาหรือหน่วยงาน

3.2 ภาควิชา ประกอบด้วย หัวหน้าภาควิชา คณาจารย์ ประจำภาควิชา

3.3 ภาระหน้าที่ เช่นเดียวกับระดับคณะ ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาภายในภาควิชามีส่วนร่วมการทำกิจกรรมหรือโครงการบางประเภท รวมทั้งการประเมินและติดตามผลการประกันคุณภาพการศึกษาด้วย

3.4 หน่วยงานที่รับผิดชอบ ภาควิชา

นอกจากนี้จะต้องจัดตั้ง "ฝ่ายข้อมูลและประมวลผลด้านวิชาการ" เพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำระบบประกันคุณภาพการศึกษา และดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ เช่น การเลือกกระบวนที่เหมาะสมกับลักษณะของหน่วยงานเป็นระบบที่มีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบและอ้างอิงได้ องค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประกันคุณภาพ วัตถุประสงค์ ปรัชญา และเป้าหมายของหน่วยงาน การดำเนินการตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ดังนั้นกระบวนการบริหารงานของสำนักประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพายัพ ได้แก่ การบริการและจัดการ การเงินและงบประมาณ ระบบและกลไกในการประกันคุณภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามภารกิจนั้น ๆ จึงกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะต้องมีการประเมินผลไว้ดังนี้

1. โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาและการบริหารองค์การ (Curriculum Design, Content and Organization)

2. การประเมินการเรียนการสอน (Teaching, Learning Assessment)

3. ความก้าวหน้าและความสำเร็จของนักศึกษา (Student Progressing and Achievement)

4. การแนะแนวและการสนับสนุนนักศึกษา (Student Support and Guidance)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าระบบคุณภาพ (วงจรการพัฒนาตนเอง) คือ การเขียนสิ่งที่จะทำ อ้างเหตุผลที่จะทำ ทำตามสิ่งที่เขียน บันทึกทุกอย่างที่ทำ ทบทวนสิ่งที่ทำ และปรับปรุงสิ่งที่ทำต่อไป

ทั้งนี้ได้กำหนดขั้นตอนการทําประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การประเมินตนเองของหน่วยงานเพื่อทราบสถานภาพ จุดอ่อนจุดแข็งขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา หน่วยงานควรจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง (Self Study Report) โดยมีส่วนประกอบของรายงานดังนี้

1.1 ส่วนนำ ได้แก่

1.1.1 ประวัติความเป็นมา ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ของคณะ

1.1.2 เป้าหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 ส่วนสาระ ได้แก่ รายละเอียดของภาระงานหลักที่คณะวิชา/หน่วยงาน ระบุเพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาสาระโดยพิจารณาจากองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา

1.3 ส่วนสรุป ประเมินการสัมฤทธิ์ผล จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

2. จัดทำแผนงานการประกันคุณภาพของคณะวิชา/หน่วยงาน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 แผนงานหลักและแผนงานประจำปี จัดทำแผนงานหลัก (Master Plan)

กำหนดช่วงเวลาของแผนเป็นระยะ 3-5 ปี และเป็นแผนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาของมหาวิทยาลัย รวมทั้งจัดทำแผนงานประจำปี กำหนดโครงการ/กิจกรรมของการประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละปี

2.2 โครงการ/กิจกรรมในการประกันคุณภาพ ได้แก่

2.2.1 งานพัฒนาระบบและบุคลากร

(1) จัดทำแนวทางการประกันคุณภาพ

(2) ประชุมผู้บริหาร/หัวหน้าภาควิชาเพื่อทำความเข้าใจในแนวทางการประกันคุณภาพ

การประกันคุณภาพ

(3) กำหนดรูปแบบ/เกณฑ์มาตรฐานการประเมิน

(4) ประชุม/สัมมนาผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพ

2.2.2 งานดำเนินการประกันคุณภาพ

(1) ภาควิชา/คณะวิชา/หน่วยงานทำความเข้าใจกับบุคลากรในหน่วย

งาน

(2) ภาควิชา/คณะวิชา/หน่วยงานเสนอรูปแบบและแผนงานการประกันคุณภาพแก่ฝ่ายวิชาการ

(3) คณะวิชา/หน่วยงานดำเนินการตามแผนงานประกันคุณภาพตามที่ได้กำหนดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ไว้

2.2.3 งานวิจัยและติดตามผล

(1) ทุกหน่วยงานประเมินผลในการประกันคุณภาพการศึกษาในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ และประเมินผลในภาพรวมของแผนงาน

(2) จัดทำแหล่งข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบเครือข่ายเพื่อสามารถค้นคว้าและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานการประกันคุณภาพทุกปีได้

(3) ประเมินผลในภาพรวมของหน่วยงานทั้งหมดในฝ่ายวิชาการ

2.2.4 งานเผยแพร่

(1) ประชุม/สัมมนาภายใน

(2) จัดทำรายงานการประกันคุณภาพ

สรุปกรอบแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษาของฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ เพื่อรักษาและเพิ่มคุณภาพวิชาการของมหาวิทยาลัยจะเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการดูแล กำกับควบคุมปัจจัย กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา โดยกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน กำหนดภาระหน้าที่ของคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาทางวิชาการ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ยังมีผู้ศึกษาไม่มากนัก เพราะเป็นเรื่องที่ยังใหม่อยู่ นอกจากผลการปฏิรูปการศึกษาของต่างประเทศ เช่น การศึกษาของ ฉันทนา จันทร์บรรจง (2540) เรื่องการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย พบว่า ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะการบูรณาการหลักสูตรการพัฒนาอาจารย์ จัดให้มีระบบประเมินคุณภาพการสอนปรับปรุงรูปแบบ

บัณฑิตวิทยาลัยให้หลากหลายยิ่งขึ้น เนื่องจากคุณลักษณะของบัณฑิตในศตวรรษหน้าต้องเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้นความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นให้นักศึกษามีความสามารถวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบคอบลึกซึ้ง พร้อมกับมีความสามารถในการใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนต้องทันสมัย มีความสัมพันธ์หรือความร่วมมือกับสถาบันที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง เป็นต้น อีกนัยหนึ่งสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้จบการศึกษาเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์

ส่วน สัมฤทธิ์ วิรัตน์ตะนะ (2537) ได้ประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่ามาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่มีการปฏิบัติได้สม่ำเสมอมี 5 ประเด็นคือ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความสามารถในการนำสถานศึกษาของตนสู่เป้าหมายที่วางไว้ ด้านครูวางแผนและจัดการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพจนบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายสถานศึกษา มีแผนในการติดตาม ประเมินผลนิเทศการใช้หลักสูตร และใช้ข้อมูลจากการประเมินผลปรับปรุงโครงการสถานศึกษา นอกจากนี้ สัมฤทธิ์ วิรัตน์ตะนะ ยังได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า เพื่อให้ผู้ร่วมงานได้พัฒนาเต็มศักยภาพ ควรให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมดและทราบเหตุผลที่ต้องกระทำนั้น ๆ ตลอดจนให้ผู้ร่วมงานพร้อมในการใช้ดุลยพินิจอันเหมาะสมในการปฏิบัติงานด้วยความยืดหยุ่นภายใต้ขีดจำกัดของแนวทางที่กำหนดไว้ สอนให้ผู้ร่วมงานฝึกกระบวนการทางความคิด เช่น อธิบายแสดงให้เห็นว่าทำอะไร ผู้ร่วมงานได้ลองปฏิบัติจริง ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนขณะทำงาน และยอมรับฟังคำวิจารณ์ของผู้อื่น เพื่อนำมาให้ผู้ร่วมงานได้ปรับปรุงสำหรับกิจกรรมที่ผู้บริหารบางส่วนยังไม่ปฏิบัติ คือ การส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานจัดทำแฟ้มสะสมผลงานของตนเองเป็นไปได้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระหว่างการเผยแพร่ อบรม ปฏิบัติการ เนื่องจากเป็นเรื่องที่ใหม่ต่อวงการศึกษานี้จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจให้กับผู้ร่วมงาน สำหรับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูล และความรู้เพื่อการส่งเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนซึ่งผู้บริหารบางส่วนยังไม่ปฏิบัตินั้น เป็นไปได้ว่าครูอาจารย์มีคาบสอนจำนวนมาก และบางส่วนต้องปฏิบัติหน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายทำให้การจัดกิจกรรมในด้านนี้มีน้อย นอกจากนั้น

ผู้บริหารเองก็มีส่วนทำให้ไม่เกิดกิจกรรมนี้เนื่องจากมีภารกิจมาก หรือขาดความตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ เพราะมุ่งให้งานในหน้าที่สำเร็จตามเป้าหมายเท่านั้น

จากการศึกษาที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ได้มีการบูรณาการหลักสูตร การพัฒนาอาจารย์ และการจัดให้มีระบบประเมินผลการสอน ซึ่งตรงกับ สัมฤทธิ์ วิรัตน์ตะนะ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษา พบว่า มาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่มีการปฏิบัติที่สำคัญ 5 ด้าน คือ ผู้บริหารสามารถนำสถานศึกษาของตนสู่เป้าหมายที่วางไว้ ครูมีการวางแผนการสอน การนิเทศภายใน การประเมินผล และการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลปรับปรุงโครงการและพัฒนาผู้ร่วมงานได้อย่างเต็มศักยภาพ